

—T—
N.º SOLT
5
CÉNTIMS

VEU DE LA PLANA

—T—
N.º SOLT
5
CÉNTIMS

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESOS REGIONALS

SOSCRIPCIÓ

Castelló al mes..... 0 25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
COLON. 17 2.º

Tota la correspondència a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DIAPTES

No se tornen los originals, encara que no se publiquen

DEL MOMENT

Nostra actuació política se ha distinguit sempre ab lo desig noble de restaurar nostres principis regionals, mes en estos temps de fonda crisis y que pareixen presagiar aconteiximents trascendentals en la organització dels Estats, redobla rem per nostra part els esforços, no logrant conseguir en la medida que les necessitats imposaben el ambient y prosélits que teniem dret a esperar y la major part de les voltes—dur es el diro—nostra propaganda se perdí en la soletat de la indiferència y la esterilitat. Al fi y alentats per la favorable reacció, cap a nostra causa, que notarem a rail de la aparició dels paperets, «parleu valenciá», resolguerem no desmayar fins conseguir un semanari porta-veu dels interesos regionals que en estos temps de febror y actividad periodística, se fá necessari en primer lloch pera mantindre constant comunicació ab aquells que comulguen en les nostres idees, y en segón, pera que responnent a nostres desijos puguem obtindre els abundans fruits que habem somniat y que sols un orgue en la prensa, alimentat ab los destells de nostres entusiasmes, podrá, per la justa causa que defenem, fer presa en l'ánim generós del poble y conduir-lo ab tot entusiasme per lo camí just y digne que tan clarament marquen nostres antecedens etnològics e històrics.

Mes huí que poseim pera nostra propaganda esta moderna palanca espiritual, mos donem conter de la destreça y habilitat que tindrem que desplegar y tal volta nostres forces no responguen a estes necessitats—pero de tots els modos treballarem ab entusiasme y voluntat inquebrantable fins conseguir qu' els sans principis regionals obtinguen de tots el respecte y consideració que mereixen. ¿E, te es el propósit que mos habem fet y en cara que lamentem—pero no discutim, el dret que assistix a tot hom de jusgar nostra propaganda.—algunes chirigotes de mal gust que ans de la publicació d' esta revista se feu a nostra costa tindem a gust vore en totes les alusions que se mos fasen un noble desig de discussió, y ésta, comfes mol natural, portá de bona fé no pot donar atre resultat que la adquisició de un

bon arsenal de coneiximents y claritat de intel·ligencia.

Es molt natural que, al principi, esta propaganda nostre produixque certa extranyesa en el poble, pues no en fals van trascurrits mes de dos sigles de dur centralisme y éstos han fet esforços pera borrar nostres caràcters distintius de nacionalitat guiats tan sols per la quimérica creencia de que la solides y unitat de un Estat que abarques varies nacionalitats o regions—com el Espanyol—dependix mes o menys de la unificació dels sentiments, llengua y aspiracions d' estes y de ahí els esforços desmedits que s' han fet en este sentit no lo grant mes que criar postergacions de unes regions a atres, ferint els sentiments tradicionals dels pobles humillats y encenent en los tranquils y llaboriosos llars el odi y la rivalitat que tant mos perjudique pera la constitució de un Estat disciplinat y fort. Busquem, sí, la unitat que represente la força y qu' es indispensable y convenient als interesos de tots, pero combatim esta uniformitat qu' els poders públics pretenen imposar per cuant es no sols contrari a la voluntat del poble sino als mateixos interesos que 'is governs pretenen defendre.

¿Com evitarem estes anomalies? sencillament destruint este centralisme que les servix y vullguerem que tots, absolutament tots, pero principalment aquells valencians regagats que en esta patriótica renaixensa regionalista obriren els ulls ante el tracás que fa temps porte sufrint el principi centraliste, y no es que se fixem pera fer esta apreciació sols en el espill de casa—de si ya funest—sino també en aquells paysos mes enllá dels Pirineus y sobre tot en França que no obstant ser depositari y generatriç d' este, y havent conseguit en poch esforços—doná la favorable disposició del poble una fácil adaptació—se senten vacilacions en la organització del pervindre y no son poch els que posen sons ulls en les olvidaes y despreciaes reformes descentralizadores que tan dignament publicaren els preclars lliterats francesos Gobineau y Renán. Y si Francia, a pesar del empori en que s' ha deseno t, va sentint aversió al centralisme ¿quant no podrem odiarlo mosatros que a mes de instaurarse a colp de violencies e injusticies sols ha pro-

duit miserias y odis entre les distintes regions espanyoles? Tot aixó abone el nostre criteri de que el Estat organigat en forma centralista constituix una equivocació tant en el orde de principis com en el orde práctic y sols ha tingut acullida entre alguns utopichs que al calor dels mots progresu y liberal que li donaren, entengueren que constituix un gran pas donat en la idea de conseguir un Estat, que borran fronteres y diferencies, s' escampare al mon conegut. No es per este camí, si es que se busque la fraternitat universal, per aon habem de encontraria sino per el foment de les llibertats, locals pues llavors els pobles sentintse lliures serán generosos en totes les causes dignes y honraes.

VINATEA.

VEU DE LA PLANA tel' honor d' invitar a totes les jóvens de la regió a que honren les págines d' este semanari ab les seues produccions.

VEU DE LA PLANA espera a b confiança que les filles d' este Reyne atendrán este prech y anticipadament dona les gracias.

MANS BLANQUES

Notes femenines

«Atreviment insigne» Com digué el poeta, es el meu, al intentar agarrar la ploma pera tindre un rato de jarla en els amables llegidors d' este ilustrat semanari.

Perdoneume tots. Y per esta vegá passe la crítica sens fijarse en mon deficient treball, pues la poca costum d' escriure y mon curt coneixement en la materia que vaig a exposar a vostra consideració m' fant enjusticia acreedora a la benevolencia que crech precis en lo present cas demanarvos.

Volgudes llegidores: Jove soch en realitat y mol joveneta en cara pera donarvos consells, pero, per desgracia conech el mon a fondo. He corregut molt, he visitat les grans Ciutats aon el perill pera nosaltres es grand. aon se considera a la dona com a ser

inferior als demes, y se mos explota inicuaement, venentmos com a esclaves per quatre mal contats javos, sent la burla y escarni de la humanitat tota.

La experiencia parla en mi: oiume, pues, en la mateixa atenció que escolteu a la mare cuant per nostre bé, vos repta. Y no prengueu a mal el qu' en lletres de mole done a coneixer nostres capitals defectes.

Se mos desprecia, som injuriades per tot arréu, no se mos guarden les consideracions degudes que com a dones tenim nostre perfecte dret, tots creuen que nostre coneixement esta desbaratat, que som joguet de la voluntat del home, que nostre cor no sent les sensacions naturals de la vida, que sols servim pera pregonar nostra coqueteria vestint, la majoria de les voltes, trajes de vius colors y formes detestables, indumentaria sols propia d' artistes de varietes y y dones de la mes censurable conducta

Aixó, ocurrix y ¡Nostra es la culpa vergonya tinch al diro, pero es cert y no resistisch a confesaro.

Clar que hi han excepcions honrosissimes, pero la majoria, per desgracia adoleixen de vicis, qu' al ser calificats, els apliquen en general, dient molt poch en favor nostre.

Ya es hora que les elegides eixcam en defensa propia, treballant també per corregir els defectes d' aquelles, que per son curt coneixement, tenen la desgracia de careixer de educació suficient.

Es indispensable si volem ser respetades, treballar férment per fer desapareixer en nosaltres la lleja costum de la exajerá coqueteria, y acabar de una volta pera sempre, en los antiquissims mots d' «escuadrinadores» «far-santes» «informals» y molts altres que completen el repertori de la crítica popular, tan injustament aplicats moltes voltes.

Hi ha que fugir de les modes que mos desfiguren, adaptant tan sols aquelles que favorixquen nostra persona y agracien nostres cosos: res de combinacions exajerades en lo colorit, una cosa sencilla y elegant a la volta.

¡Cuánt be diu en mosaltres la faldá a plechs actualment en moda!

RELONGERIA DE EDUARD PARÉS

GONZALEZ CHERMA, 76

Relonges de les millors marques, cadenes, dijes, ulleres y gafes de totes classes. Gemelos Teatre y camp.

PREUS SENS COMPETENCIA

NOTA.—Esta casa servís en l'acte les recetes d'els Senyors Oculistes, ab cristalls esfèrics, cilíndrics o combinats, garantint la exactitud d'els mateixos.

LAMPARES OSRAM

A 1'90 PTES. DE 5 A 50 BUJIES

Marcawolfram a 1'4 ptes. de 5 a 50 »

» Vulcan a 1'30 ptes. lámpara

» Madrid a 1'30 ptes. »

Inmens surtit en aparatos pera gabinete, salo y menchaor

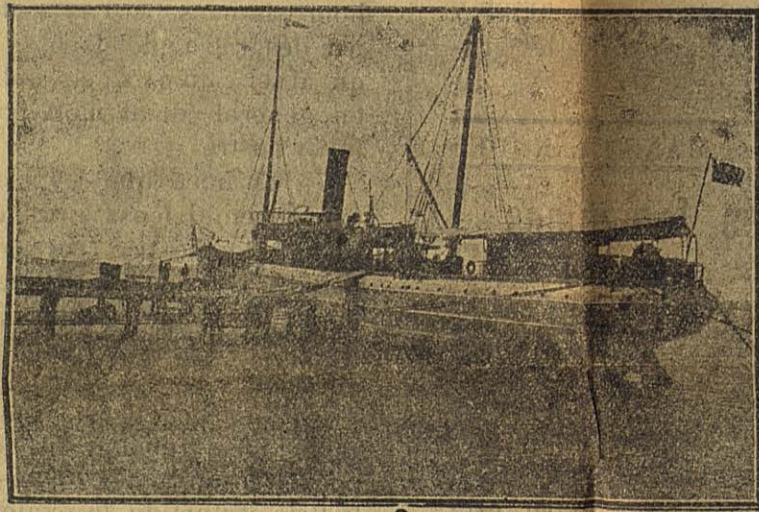
Fornillos, Planches, Cazos y Estufes eléctricas.

**COMPLET SURTID EN MATERIAL PERA INSTALACIONS
LAMPSTERIA DE PERE FECED**

Gonzalez Chermà, 78

LINEA DE VAPORES TINTORÉ BARCELONA

Servicio fijo y semanal entre Castelló y Barcelona
PER EL MAGNIFIC VAPOR

FRANCOLÍ

Travesía rápida.—Llum eléctrica en tot lo barco.—Telegrafia sens fils.—EXIDES: De Castelló, Dumenche 11 matí.—De Barcelona, Dimats vespra.—La càrrega s'atmitix en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

PERA INFORMES A DOMENECH CERT SIA, PLAZA DE LA PAZ, NÚM. 3.—CASTELLÓ
PASETS COLON, 11.—BARCELONA

Moderna y lujosa
SUCRERIA Y CERERIA DE
VICENT BLASCO

Especialitat en tortaes «Mokas»,
ramillets y dolços de fruta.
GONZALEZ CHERMA, 56

Per lo bones y barates
t' emportarás un gran chasco,
Si et compres unes sabates
en l'establiment del «Barco».
Joseph S. Felix, Plaza de la Verje
de la Pau, núm. 9 VALENCIA
(Sucursal en la Fira)

DROGUERIA LA ARAGONESA

DE

Lluís Gomez Molinos

64. COLON, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumeria del país y extranjer, Drogues, Colors, Barnissos, Pincells, Artículos foografics i maquinaries.

Venta exclusiva del Alcohol SOL i Colonia ESA

Sabatería

DE

JAUME GONZALEZ

☉☉☉

Calsats de última novetat.
Especialitat en el calsat a la mida.
20, Enseñanza, núm. 20
SUCURSAL EN LA FIRA

EDUARD VICIANO

PAQUERIA.—MERSERIA
ALTES NOVETATS

Gran surtit en colls «Pierrot»,
O ga», corbates «Nortón».
Caballers 1 y Colón, 20

Transports de totes classes

Máquinas, calderas, motores y ferros per tonellaes. Conductor y embalaor de mobles

JOSEPH VIDAL Y FILLS

Pi y Margall, 57, y Obeliseo, 8 —CASTELLÓ

TOS... TOS... TOS...

Les PASTILLES MONSERRAT curen tota afecció del sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue i catarros por crónics que siguen.

Venta en Farmacies y centres de especifics, en Castelló
FARMACIA DE JOAN A. PAS-CUAL, Gonzales Germá, 66

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les millors marques, Serveses del país i extrangeres.

Depositari exclusiu del
SIDRAL TEIXIDO

JOSEPH SEGARRA
G. Germá, 84 — Castelló

INSECTICIDA RODRIGUEZ

Contra el Poll-roig, Serpeta, Pulgons, Fumagina, Negreta y cnants insectes y criptógames ataquen al tarongér, llimoner, oliveres, pomeres y demes arbres.

APROBAT son empleo per R. O. de 30 de Giner de 1912.

Depositari: En **JOSEPH VAQUER GOMIS**
PASEIG DE MORELLA, 5 — CASTELLÓ

CASA DE SANCHO GERMANS

(SUCESORS DE ENRIQ TARREGA)

Establiment acreditadissim, porque sa norma es: servir al públic cada vegá millor. Gran surtit, qu' es renove constantment, en comestibles fins i en tots los géneros concerniens al ram de

ULTRAMARINS

Diariament recibim los millors artículos indicats pera la present época.
Depositari exclusiu de la Cerveza Petry
36 Plaça de la CONSTITUCIO, 36

Debem també acabar en la lleja costum que tenen moltes de gas-tar coloretts pera pintarse la cara, en el afà tan sols de pareixer mes jovens y guapes, sens tindre en conter qu' eixos colors solen es-tropear el cutis y sols logren en aixó perjudicarse a si mateix, y servir de blanch a les mirades de tots los jovens qu' en gran raó se riuen y burlen d' elles pues mes que dones pareixen Clowns de circo en les galtes envetunades d' almanguina y blanquet.

Vollgudes llegidors: no vulleu abusar mes per hui de vostra benevolencia, altre rato trataré, mes d' aspaig, y molts asunts que vos incumbixen.

Si alguna de vosaltres te defectes com els avans dits que procure coregir-se y mon desig será satisfet.

MARUXA

GRANADOS

Desgraciadament s' ha confirmat la trista noticia qu' en passats dies mos anunciá la Prempsa, sobre la mort del insigne autor de «Dangas espanyoles».

Ab Granados, se pert —com ab lo malográt mestre Usandizaga— un paladí de la renaixensa de la música espanyola y una gloria, orgull nacional.

Com altres, dende l' obscur rincó regional, sabé, remuntarse al pinácul del diví art de la música, per son propi esforç y sens ajuda de ningú, causant l' admiració del mon sanser y lo respecte de tota una generació de jovens qu' es disputaben el honor de ser diexebles d' ell. Tot asó degut al talent, al al pur amor al art y a la suprema distinció musical. La majoria de les nacions coneixen la inspirá música de Granados, com la més genuinament espanyola, mereixent les mes entusiastes lloances de totes les diferents rages que s' exta siaben oinla.

No fa molt, llunt de sa mare patria y per circumstancies especials, ha estrenat—ab l' indiscutible exit de sempre—sa drrera producció, «Goyescas.» Aquesta ópera ha obtengut les mes caluroses ovacions y alabances del poble new-yorqui, com ho proben els infinits articles dels crítics nort-americanos.

Mes quant tornaba carregat de gloria y lloers, y lo poble espanyol se preparaba pera rebre, com se mereixia, a nostre compatriota, qu' en unió de la companyera de sa vida, aná y torná buscant la gloria o el fracàs; fon arribat a la vida per la furia, cega y torpe, de la guerra.

Nosaltres, protestem de tamany, atropell, fet contra lo dret de gents y sentim de tot cor la pérdua irremparable de Granados y lo just dolor dels seus, de sa patria chica, nostra germana Catalunya y del art musical espanyol.

VERSOS DE PÀTRIA

CRIT A LA JUVENTUD

Ja del día
amaneix una llum clara,
qu' a les ombres al ocas porta vençudes...

Es l' aubada.

¡Qué alegría
sent mon ànima!..

La contemple dolçament,
dende 'l cim d' una montanya.

Llum hermosa 's la del día,
llum sublim que m' entusiasma
y ella fá qu' arranque notes
de mon arpa...

Dende assi veig la planuria
de la mar, tranquila y blava;
a la terre que jo adore,
sinse fites, tota plana,
y en mitj d' ella
la ciutat dels meus idilis cimentada.

Si me tornara oroneta
a llurs carrers jo baixara
y tocant de porta 'n porta cridaria.
¡Joventud llevat de de presa, puix la llum del sol ja acampa!
¡Llevat pronte, d' eixa 'l llit;
que la nit ja n' es passada!
¡Ah! ¡Si ho puguera conseguir
mons de coses né donara!.

No tinch ales, més l' Ingeni,
ales dona a qui 'n demana.
Ja me veig en la Ciutat
aon está la joventut qu' avans cridava.

Ja m' encontré sobre un pis
qu' te una espayosa cambra.
¡Joventut sense ideals!
Joventut que dorms tranquila y olvidada,
a mon crit, afanyosa alçat del llit y agarra un' arma.
que la lluyta s' ha de fer,
crua, forta, temeraria!..
¡Joventut que ja 's de día,
y es el día qu' ham de fer esta jornada!..
¡Vingau tots, no tingau por!
¡Vingau tots a nostra casa,
qu' assi encontraren estesa
la senyera de la Patria!..
¡Acudid regionalistes
que triunfant y victoriosa ham d' aixecarla!

Amadeu Pitarch.

L' home a la Dona

Presentament

En permis teu, Dona valenciana, filla de Castelló, me presente a tu, el cap descubert, inclinat correcte y respetuosament, en la ma un paper impres....

Es un exemplar del manifest que Solidaritat Catalana triunfant, publicá, fa deu anys precisament, en Abril de 1906, firmat per les dones mes ilustres de Catalunya. Permisisme que 't llixa uns renglons no mes. Ahi van:

«El foment de la Patria, es la Família; el foment de la Família, es la Dona.... Sortosament pera ella, en l' integral despertar de la nostra terra s' hi ha barrajat la Dona catalana: la causa de Catalunya, causa d' amor, es salvada desde aquest' hora. Que cada eusa, per amor de las donas sigui un raceret de la causa catalana: aixis cumplim nostra missió. Donas catalanas: fent Patria, fem Família; fent Llar, fem Amor».

L' image espiritual; tendre, delicat el

pensament. Yo t' invite, Dona valenciana, filla de Casielló, a que 't fases propi el lema... En el resurgir esplendit y consolor del esperit regionaliste valenciá, despertat per una colla de jopens entusiastes y generosos, que senten l' anyoransa d' un pasat gloriós y aspiren a resusitar per s' amor a la nostra terra valenciana, les seues tradicions, la seua indiscutible personalitat histórica, no pot faltar la Dona, que deu pendre part en este moviment; mes encara cuan, sen un moviment romántic y espiritual, parla a l' anima, y en l' anima, después de Deu, la Dona mana...

La Dona te en sa naturalesa y en sa sensibilitat, algo sobre-natural que la fa indispensable a tota propaganda y a tot apostolat. Se servis, casi sempre 'n exit segur, dels mijos de la persuasió, de la seducció, dels que Deu lu dota ab prodigalitat. Casi sempre han iniciat les conquestes religioses, politiques y socials les dones, y elles han segut també les que les han fetes creixer y triunfar.

La missió de la dona en la terra, es missió d' amor, de bondat, respecte y dignificació, finalitats tan lligades a la causa regionalista que 's fundisen en un sol pensament. Les mares, les novies, tota Dona, deu inculcar als seus fills, al noio, als homens que la rodejen, la veneració a tot lo nostre, encara que no sigui per altruisme y virtuts civiques—que si ho será—per egoisme, porque 'ls oieis son estranys a la nost' a terra, y els que apleguen a comenetrarse en l' esprit d' ella, ha de ser digne y virtuos, respetuos en la Dona y aimant de la seua mare, de lo seua muller.

Dona valenciana, filla de Castelló, seguis el exemple de les dones catalanes: que cada casa, per amor de les dones, siga un raceret de la causa regionalista valenciana: fent Patria, fareu Família; fent Llar, fareu Amor.

MANEL BELLIDO Y RUBERT.

Roser marcitat...

Un carinyo púr: un amor veritat.

Se volien en l' ànima, com deu ser el voler. Ell, l' adoraba ab pasió religiosa. Ella corresponia este voler ab un altre no menys intens.

Responie per Marieta y Fraisco.

El dimoni encarnát en forma de dona, en sa llengua de brassa, s' intercalá en mig d' este ambient de bonanga, y per força surgí la tempésta... ¿Qué com forni? No tardarem a saberlo: proseguim l' historia, que historia es, per ser vixcúda.

Tereseta la vehina de Marieta, era una femella en meritis fisichs suficientes pera no passar desapercibida; no agermanaba lo fisich en lo moral; tanta tissors en llóch de llengua; en cuestió de céls no envetjaba a ningú; d' embolicadora, semblava madeixa descuidá en mans de chicuelo; figóna fins la consumació.

Una semana tan sols contaba en aquell vehinát, ja portaba l' estadística de tota la contorná. Si la So Vicenta tenia un marit lo mes jugador y borrajó qu' es podia demanar. Si Pepica la vehina de enfront, d' una malaltia s' havia quedat pelá y portaba una peluca que li regalá lo dia del seu sant. Si el manyá del cantó s' havia divorciat de la dona per el mero fet de que li agradaben tots mes qu' ell... En fi tot, No podia per tant passarli desapercibit el festeig de Marieta y Fraisco, Y es el cas que s' enamorá locament del noio d' esta: y prometé en sa intimitat ferse en ell...

—Tu ja et farás carrech de lo doleros qu' es pera mi tindre que donarte esta mala noticia, pero la simpatia que m' inspires y l' amistat que a tu eni lliga, son la causa que m' ha induit a posarte en antecedents de la cosa y al mateix temps evitar qu' et s' emburle com te s' está emburlant... ara tu pren la resolució que millor te parega... Si a mi em demanares consell, no t' el donaria... pero jo en lo teu lloch, esta nit mateixa l' aviarie sens admitir excuses ni contemplançons...

—Pero es posible siga veritat lo qu' em dius Tereseta; no, jo no puch creureu de ningun modo... Fraisquet me vol molt, me ho diu sempre... me ho dirá esta nit... y jo el creuré; si si, el creure perque ductaro, si ho demostren los seus ulls apasionats quant me mira... y sa boca, balbucient quant me diu tot amorós qu' em vol en tot lo cor?..

—Ah, tonteta; que sencilla eres. Y